№. 153. w Czwartek dnia 4. Lipca 1850.

# GAZETA W. XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornéj W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamieński.

Berlin, dn. 1. Lipca. — W różnych kołach zajmują się uwagami nad aresztowaniem kapitana Meja z 19. pułku piechoty. Przed kilku dniami jeszcze napisał on prożbę do ministra wojny o przywrócenie go do służby czynnéj. Kapitan Mey jest słynny ze strzelania, w dalekiéj odległości zawsze wystrzeliwał serce w asie. — Gazeta erfurcka porównywa teksta różnych not i mów dyplomatycznych pruskich i austryackich i czyni uwagę, że w ogólnych zdaniach politycznych te same wyrazy się powtarzają, które powiedział pan Radowitz w izbie ludowéj w Erfurcie na dniu 26. Marca, r. b. I tak pan Radowitz rzekł: rząd pruski wychodzi od uznania dwóch rzeczy: to jest usiłowania niemieckiego narodu do połączenia swoich członków pod względem państwa i usiłowania monarchii austryackiéj do połączenia centralnego swych części. Z tego wypada, że konstytucya związku, która ma być zaprowadzona, nie powinna niczego zawierać, coby udaremniało utworzenie ściślejszego państwa związkowego lub jedności monarchii austryackiéj. Z tego powodu ma nastąpić przegląd aktu związkowego pod temi dwoma względami. Minister austryacki nie podając źródła, z kąd bierze, powtórzył te same słowa w pamiętniku o urządzeniu ceł i polityki handlowéj. Nie powtarzamy słów austryackiego ministra handlu, bo są te same, co pana Radowitza, a sposób postępowania ten sam, co dawnych kronikarzy, co przepisując dosłownie dawniejszych, nie podawali źródła.

Sztutgard, dn. 27. Czerwca. — Zgromadzenie narodowe na posiedzeniu dzisiejszém postanowiło zaskarzyć ministra spraw zewnętrznych bar. Wächtera-Spittlera o pogwałcenie §. 85. konstytucyi, przed najwyższym sądem państwa.

## Anglia.

W izbie niższéj dnia 25. Czerwca toczyły się daléj debaty nad wnioskiem Roebucka. Osborne wychłostawszy z dotkliwą uszczypliwością i szczęśliwą humorystyką równie nierzetelne, jak zacięte i nieznające granic zaczepki Grahama, z jakiemi on dnia wczorajszego przeciw Palmerstonowi występował, wyjaśnił potem postępowanie Grecyi od wyniesienia jéj na królestwo, pretensye Pacifika i Finlaya i charakter Palmerstona. Zmyślają na tegoż, wszelkiego rodzaju zbrodnie; lecz tylko tacy, którzy Haynaua mają za bohatera, a Mikołaja za półbożka; królowie i królowe bez koron; ministrowie z posadami i bez posad; kobiety, które mężami rządzą, i dyplomaci, którzy językiem angielskim mówią, ale interesa i sztuki dyplomatów zagranicznych popierają. — Jednym z takich dyplomatów był mówca następujący lord Manners, który wszędzie lorda Palmerstona w związku z republikanami czerwonymi widzi, i zaręcza, że przez to Rosya coraz więcéj przewagi nabiera. — Anstey oświadczył, że wprawdzie polityce zagranicznéj Palmerstona od Lutego 1848. słuszność oddaje, ale na zasady przed tym czasem przestrzegane zgodzić się nie może. Anstey podał poprawkę w tym duchu do wniosku, lecz dniem wprzódy już na prośbę Russela cofnął. Napomknął, iż się od głosowania powstrzyma. Cochrane usiłował niezliczonem mnóstwem przytoczeń i przykładów dowieść, że lord Palmerston w obec wszystkich narodów Europy okazał się przeniewiercą i zdrajcą. Mówca przechodził Szwajcaryą, Austryą, Piemont, Rzym i potępiał szczególniéj w ognistych wyrażeniach »poduszczającą misyą lorda Minto, który w Rzymie mianowicie namiętności pospólstwa zapalał z Cicerouachio sympatyzował. Zakończył zaręczeniem, że przekonania jego o zupełnie nie-angielskiéj polityce Palmerstona żaden wypadek głosowania zachwiać nie zdoła. — Potem pośród powtarzających się oklasków wystąpił lord Palmerston. Mowa jego, któréj izba cała aż do końca z natężeniem słuchała, trwała $4\frac{3}{4}$ godziny. W krótkości, ile można, treść jéj tutaj podajemy. Oświadczył, iż kwestya obecnie się tocząca, jest więcéj aniżeli ministeryalną; dotyczy ona punktów ważnych prawa narodów. W obec kwestyi tak wielkiego znaczenia, sądzi, iż postępowanie nieprzyjaciół ministerstwa nie było odpowiednie ani godności trybuny, ani ważności przedmiotu. Bądź to w nadziei zwyciężenia ministerstwa wstępnym bojem, bądź naganieniem jawném polityki ministeryalnéj, należało im rezolucyą izby wyższéj do autentycznego porównania izbie niższéj przedłożyć. Rezolucya owa wyjawia zdanie swoje równie co do przeszłości jak i co do przyszłości; gani tamtę, a dla téj żąda polityki, jaką on uważa za niezgadzającą się z prawami, interesami, honorem i godnością Anglii, a jaka sprzeciwia się praktyce kraju tego i innych. Nie może żadnym sposobem zgodzić się na doktrynę, aby poddani angielscy za granicą na dowolność praw i sądów swego przypadkowego pobytu bez opieki z strony rządu naszego wystawieni być mogli. A jednakowóż doktryna ta złożoną została w wotum parów bez rozróżnienia rządów konstytucyjnych od despotycznych. Wprawdzie poddanych angielskich ponad prawa stawiać nie trzeba, lecz należy ich zabezpieczyć, aby przez niewłaściwość lub sprzedajność sądów zagranicznych straty nie ponosili; czy zaś sąd jaki jest właściwym i rzetelnym, służy rządowi angielskiemu prawo rozstrzygania w tym względzie.

Potém odmalował mówca w szybkich zarysach dzieje utworzenia greckiéj niepodległości pod wpływem Anglii, Francyi i Rosyi i powiedział, że żądanie usilne Anglii, aby konstytucyą ludowi greckiemu przyobiecaną zapewnić, od dawna niełaskę króla Ottona i rządów jego na nas ściągnęło. Konstytucya reprezentacyjna, była przy obraniu władzcy greckiego stanowczo uchwaloną; lecz wina z powodu tego zaniechania, spada nie tylko na despotyczną Rosyą i Prusy, ale też na konstytucyjną Francyą, która tak Anglią w mniejszości pozostawiła i na cierpką zawiść dworu ateńskiego wystawiła. Pod wpływem owéj zawiści zaszły zdarzenia, które w końcu wmieszania się rządu angielskiego wymagały, dla dania opieki swym obywatelom i zabezpieczenia przed powtórzeniem krzywd im wyrządzonych. Brak konstytucyi reprezentacyjnéj nie jedno złe teraz sprowadził. Władza wykonawcza Grecyi dopuszczała się nadużyć, finanse w nieporządku, trybunały sądowe skażone; łupieztwo wzięło górę, a policya sama częstokroć przekroczenia jak największe popełniała. Dopuszczała się okrucieństwa jak najsroższego, używała tortur na mieszkańcach, na któreby rezydujący tamże Anglicy także byli wystawieni, gdyby z opieki ojczyzny swojéj byli ogołoceni. W obec takiego systemu, nie mogło tam zbywać na obrazach i pokrzywdzeniach wszelkiego rodzaju: daléj przechodził Palmerston pretensye pojedyńcze, jakie poczynił do Grecyi. Za zniewagę wyrządzoną oficerowi i osadzie na okręcie »Fantome«, żądano tylko przeproszenia, ale takowe zostało odmówioném, inne pretensye, które z taką ohydą częścią na pogardę, częścią na śmieszność wystawiano, a które mówca jasno wyłożył, i od wszelkich przekrzywień uwolnił, są w zasadzie zupełnie usprawiedliwione, a rząd grecki mimo tego tak długo je przewlóczył i naumyślnie usuwał, aż słuszność i honor środki surowsze koniecznie nakazały. Parker otrzymał instrukcye potrzebne. Jego siła morska nakazująca poszanowanie, któréj zastósowanie przeciw tak słabemu państwu jak Grecya jako niewspaniałomyślne naganiano, broniła rzeczywiście godności Grecyi, gdyż wszelki opór czyniła niepodobnym. Repressalie się rozpoczęły; naprzód zabrano tylko statki królewskie i blokadę rozporządzono, jest to złagodzony sposób prowadzenia wojny, która z przyczyn podobnych często bywała zastósowywaną. Pod temi okolicznościami przyjęto dobre usługi Francyi chętnie i z radością; zasady jéj pośrednictwa były jasno wyłożone i w rzeczy saméj nigdy w tym interesie pomiędzy nią a Drouynem de Lhuys żadne nieporozumienie nie zaszło. Kiedy układy w Londynie zbliżały się do końca, zarzucano ministerstwu spraw zagranicznych, jakoby popełniło zbrodnię zwłaczając przesłanie Wysemu pewnych doniesień i depeszy; ale nie było co przesłać, coby zaszłym w owym czasie zdarzeniom mogło zapobiedz i takowe usunąć. Chociaż baron Gros po prostu do ustanowienia kwoty pretensyi misyą swoję odebrał, uważał on za rzecz potrzebną, jednę z tych w zasadzie zaprzeczyć. Tym sposobem układy zerwano, a Wyse w dniu 24. Kwietnia środki przymusowe wznowił, nie mogąc wcale wie-

dzieć o układzie, który dnia 18. t. m. zawartym a dnia 19. potwierdzonym został. Twierdzenie barona Grosa, jakoby on przed 24. Kwietnia doniesienie o spodziewaném zawarciu układu tego otrzymał, i takowego Wysemu udzielił, musi być rządowi jego do rozstrzygnienia przekazane, lubo samo w sobie jest fałszem. Daléj usprawiedliwiał minister postępowanie Wysego i dowiódł, iż zupełnie od barona Grosa zależało, wyrobić zwłokę potrzebną aż do nadejścia depeszy spodziewanéj. Mimo tego jednakże, mają być przyjęte części owe układu londyńskiego, które się zmienić dadzą w miejsce postanowień odpowiednich układu ateńskiego, azatém nieporozumienie z Francyą zakończone zostało. Co się tyczy wysp Cervi i Sapienzy, powiedział, że Anglia rzeczywiście słuszne prawo do nich rości, i że uroszczenia te Rosya sama przyznała. Potém przeszedł lord Palmerston na swoję politykę zagraniczną w ogólności. Usprawiedliwiał sposób wmięszania się Anglii przy podziale Belgii i Holandyi, lubo przeciwną była zdaniu trzech wielkich mocarstw; gdyż słuszność wykazała się potém w wypadku. W Portugalii ujął się za sprawą rządu konstytucyjnego, który też miał słuszność, i w téj mądrą politykę sir Graham w zupełności podziela. Usiłowania te wprawdzie nie zupełnie się powiodły, ale przyczyna tego leży w powolności, z jaką się zazwyczaj instytucye konstytucyjne w ziemi niesprawnéj przyjmują; a jednakże Portugalii położenie potém wmięszaniu się było korzystniejsze, aniżeli wprzódy. W Hiszpanii także Anglia wmięszała się za rządem konstytucyjnym przeciw dowolności. Potém zbijał przytyki czynione mu, jakoby należał do sprzysiężenia we Francyi przeciw Ludwikowi Filipowi i Guizotowi, i powiedział, że lud francuzki jest za nadto dumny, słuszny i szlachetny, aby nie miał popierać ministra, który się stał ofiarą jedynie obcéj nienawiści i intrygi. Przytyk przeciwnemu, niegodnemu postępowaniu izby wyższéj angielskiéj uczyniony wywołał oklaski w różnéj stronie izby. Daléj usprawiedliwiał branie się we Francyi, Szwajcaryi, Austryi i Włoszech; misya Mintego nie dążyła do podburzania, ale przeciwnie do zapobieżenia rozruchom przez radę, aby poczyniono słuszne koncesye. Nakoniec objaśnił okoliczność wpłynienia floty na ciaśninę dardanelską, i wykazał, że w tém nie ma najmniejszego zerwania układów. Naostatek zakończył mówca zaręczeniem o swojém mocném przekonaniu, że polityka zagraniczna Anglii na chwilę nawet nie przepomniała swéj trudnéj misyi, i że teraz jeszcze jak przedtém na zaufanie kraju zasługuje. Azatém oczekuje bez obawy wyroku izby. Potém po licznych oklaskach ze wszystkich stron, na wniosek deputowanego Walsha debaty znowu na czwartek d. 27. odroczone zostały.

Na posiedzeniu z dnia 18 t. m. Izba niższa zajmowała się kwestyą nader zajmującą. Chodziło o wniosek przełożony przez pana Sotheron do prawa o towarzystwach wzajemnéj pomocy (friendly societies). Przezorność indywidualna nie czekała impulsu w Anglii od Rządu dla uorganizowania pomocy skutecznéj i wzajemnéj między klasami wyrobniczemi.

Od wielu lat istnieją w większych miastach W. Brytanii stowarzyszenia wolne, administrujące się same i utrzymujące z własnych funduszów. W kilku słowach znajdzie czytelnik obraz ich potęgi.

Jest 14 tysięcy towarzystw wpisanych, liczących 1,600,000 członków. Posiadają one 2,800,000 fs. rocznego dochodu i kapitału nagromadzonego blisko 6,700,000 fs. Liczba towarzystw nie wpisanych jest daleko większa. Stowarzyszenia w Manchester p. n. »Jedność« liczy 4000 pobocznych towarzystw a 240,000 członków; ma zaś dochodu 400,000 fs. Są zaś tam oprócz innych stowarzyszenia Druidów, Rechabitów, Starych przyjaciół i t. d. Ogólna liczba tych stowarzyszeń w wszystkich trzech królestwach wynosi 33,223, liczących 3,052 tysięcy członków. Jest to właśnie połowa pełnoletniéj męzkiéj ludności W. Brytanii. Zatém na dwóch ludzi mających lat 21, jest zawsze jeden mający udział w takiem towarzystwie, składający w jego kassie uzbierany grosz lub pobierający z niéj wsparcie.

Ta wielka konfederacya klass wyrobniczych, ta piękna instytucya braterstwa rzeczywistego i praktycznego spoczywa na najtrwalszéj podstawie.

Dochód jéj ogólny wynosi 5 milionów fs. (200 milionów złp.) a kapitał już zebrany dochodzi 11,200,000 fs. (448 milionów złp.) Ten wspólny fundusz dostarcza na zaopatrzenie potrzeb, kiedy zarobek się zmniejsza lub upada. Dziwiono się nieraz, jakim sposobem Anglia może wytrzymać tak ogromne ciosy, których od czasu do czasu doznaje olbrzymi jéj przemysł. Zjawisko to tłomaczy się właśnie faktem o którym mówimy. Friendly societies mają dość funduszu, aby naprawić nie jedno złe, przetrzymać nie jedno przesilenie.

Bil o którego powtórném przyjęciu donieśliśmy już onegdaj ma na celu ulepszenie warunków społeczeństwa i usunięcie nadużyć, co się wkradły do organizacyi. — Rozprawy były mało ważne, dlatego też je pominęliśmy. W Anglii kwestye praktycznego użytku nie natrafiają na opór zaciętéj stronniczéj walki; wspomniemy tylko jeszcze jedną okoliczność.

P. Roebuck żądał, aby dla ważności kwestyi sam rząd chwycił się inicyatywy i rozszerzył swą opiekę, biorąc kwestyą na swoję rękę i przerabiając mocyą p. Sotheron. Kanclerz izby skarbowéj odmówił. Powód zdaje nam cię bardzo słuszny, bo tam gdzie interesa indywidualne zdolne są do samorządu, władza niepotrzebuje, niepowinna nawet interweniować. Ona tylko czuwa z góry, czy wszystko idzie w porządku; ale każdemu zostawia zasługę swojéj pracy i staranie około własnego interesu według własnéj opinii. Po części też téj niepodległości obywateli, Anglia winna wielkość swoję narodową.

Z Londynu zamieszcza konstytucyjna korespondencya telegraficzną wiadomość z dnia 28. Czerwca, o 6. godzinie wieczorem. Ministerstwo angielskie pozostanie. Podczas dzisiejszego głosowania nad wnioskiem Röbuka otrzymało większość 46 głosów na 574. Sir Robert Peel spadł z konia w téj chwili i złamał sobie obojczyk. Dniem wprzód uderzył ogromny mężczyzna 6 stóp i 7 cali wysoki, kijaszkiem przejeżdżającą pojazdem królowę w głowę. Schwytany nazywa się Robert Pate, lat 43, były porucznik huzarów (z 10. pułku). Po schwytaniu uwięziony i pod dozór oddany konstablerom, spał smacznie, zajadał jeszcze smaczniéj, maniery okazuje lorda, a w oczach zdradza pewne obłąkanie. Był członkiem klubu Army and Navy Club. Nie znaleziono przy nim i w jego pomieszkaniu żadnych papierów, któreby objaśniały bliżéj jego stosunki.

## Hiszpania.

Madryt, d. 18. Czerwca. — Książe Montpensier z małżonką dopiero po rozwiązaniu królowéj hiszpańskiéj Madryt opuszczą. — Jenerał Narvaez miał konferencyą z posłem Stanów Zjednoczonych Ameryki północnéj, w któréj mu zadziwienie swoje i żałość z powodu kroków ostatnich wyraził. — Patrie utrzymuje, że kortezy znów dnia 24 t. m. zagajone zostaną.

## Francya.

Paryż, dn. 28. Czerwca. — Według dziennika Siecle wkrótce zostanie wydrukowany budżet na rok 1851. tak, że rozprawy nad nim niebawem się rozpoczną, ponieważ zamiarem jest większości jak najspiesznéj go przyjąć i rozjechać się na ferye. Ferye mają się rozpocząć pomiędzy 1. a 10. Sierpnia i potrwają zapewne trzy miesiące.

Wciąż mówią o zmianie ministerstwa. Jenerał d'Arbouville ma zostać ministrem wojny, a d'Hautpoul jeneralnym gubernatorem Algieryi.

Aresztowano nie daleko zgromadzenia narodowego byłego żołnierza z gwardyi ruchoméj, ponieważ odgrażał śmiercią jen. Changarnier.

Trzech ułaskawionych powstańców czerwcowych skazano na 1 do 4 miesięcy więzienia za niedozwolone przechowywanie amunicyi.

Mówią, że prawo dotacyjne tylko jest wstępem do wniosku o przedłużenie prezydentury. Ponieważ jednak większość zbyt wątpliwą się okazała, przeto spodziewają się, że rady jeneralne po departamentach wytkną ku temu celowi drogę i nakłonią zgromadzenie narodowe do puszczenia się tym torem. Być może, że nie spełnią się życzenia prezydenta pod tym względem, ale większość w radach oświadczy się za przeglądem konstytucyi.

Zgromadzenie narodowe. Posiedzenie dnia 28. Czerwca. — Przyznano kredyt w ilości 15,000 fr. na wydatki komissyi zajmującéj się reformą podatku od napojów. W czasie głosowania obraca się prezydent Dupin do zgromadzenia i oświadcza, że nazwisko wykluczonego Valentina znalazło się wczora na karteczce przy głosowaniu. Jest to fałsz, który ciężyć będzie na sumnieniu podającego, a powtóre opór stawiany zgromadzeniu narodowemu. Lewa strona protestuje przeciw temu przypadkowi — Następnie toczą się rosprawy nad prawem względem lichwy. Saint Priest stawa w obronie swego wniosku przeciw zarzutom ukrytego w nim socializmu, jak to Aubry wczora utrzymywał. Lherbette uważa ten projekt za niepraktyczny i niesprawiedliwy, bo przyznaje równy procent dla mniejszych lub większych rękojmi długu. Lichwa tém prawem nie tylko nie upadłaby, ale stałaby się jeszcze bardziéj niebezpieczną. — Minister Baroche przerywa rosprawy i prosi zgromadzenie narodowe o umieszczenie ważnego prawa o merach na porządku dziennym czwartkowym. Larochejaquelin opiera się temu żądaniu, ponieważ niemasz potrzeby tak wielkiego pośpiechu, ile że rada stanu wypracowała w téj chwili organiczne prawo o gminach. Nadto okazuje się w rządzie ogromna pochopność do odebrania krajowi wszelkich rękojmi wolności, przeto należałoby z jak największą ostróżnością do podobnego dzieła przystępować, jakiém jest prawo o merach. Minister Baroche obstaje za swoim wnioskiem w imieniu publicznego bezpieczeństwa i spokojności. Vatimesnil (legitymista, członek wydziału siedmnastu) opiera się temu wnioskowi ministra. Wprzód albowiem potrzeba poznać atrybucie merów, a dopiero można uchwalić prawo o nich, dla tego należy zaczekać za prawem organiczném gmin. Raudot także należący do większości, występuje przeciw żądaniu ministra; według jego przekonania prawo o merach nie wymaga pośpiechu, ponieważ już na dniu 1. Marca uznano je za nagłe i dotąd nic się takiego niewydarzyło, coby dowodziło, że z tém prawem należy się spieszyć. Daléj uważa mówca to prawo pod wszelkiemi względami za bardzo niebezpieczne, bo w przypadku przyjęcia, władza prawodawcza straciłaby wiele na powadze, bo już raz to prawo odrzuciła w swoich wydziałach. Rosprawy zamknięto i żądanie rządowe wzięto pod głosowanie. Wszyscy legitymiści z lewą stroną powstali przeciw niemu; środek i nielegitymistyczna prawa strona za niém. Przewodniczący oświadcza, że wniosek rządowy upadł. Po tym wypadku nastąpiło nadzwyczajne wzruszenie, posiedzenie przerwano na pewien czas. Ministrowie rosprawiają żwawo między sobą, a potem z członkami niektórymi większości. Ruch ten dowodzi, jaką wagę przywięzuję do tego prawa w obecnych okolicznościach. Reprezentanci opuszczają w znacznéj liczbie salę posiedzeń i ro-

sprawy nad lichwą toczą się przed pustemi niemal ławami. Cassal z uniesieniem występuje przeciw lichwie żydów w Elzacyi, przypominając, że tam z tego powodu powstały prześladowania żydów po rewolucyi lutowéj i przytacza przykłady liczne, jak lichwiarze podstępem wyciskają ostatni grosz z przyciśnionego dłużnika i niemają nad nim i nad całemi rodzinami nieszczęśliwych żadnéj litości. Sprawozdawca Paillet popiera to prawo o lichwie uwagami prawniczemi i zwraca w końcu uwagę, że w przypadku odrzucenia tego prawa, lichwiarze tym ochydniéj popierać będą swoje rzemiosło, gdy teraz strwożonemi słuchami łowią każdy wyraz występujący w ich obronie w zgromadzeniu narodowém. Posiedzenie odroczono.

## Włochy.

Korespondencya z Neapolu z dnia 13. Czerwca zamieszczona w turyńskim Risorgimento donosi o rozpoczęciu procesu przeciw członkom stowarzyszenia Unita italiana. W środę dnia 1. Czerwca stawiono przed sądem wielkim obwinionych z powiązanemi rękami i pomiędzy dwoma szeregami żandarmów umieszczono. Komisya sądowa składała się z 8 sędziów i 3 zastępców. Pomiędzy 42 obżałowanymi znajdowało się 5 księży. Liczba obrońców wynosiła 22. Sign. Navarro, prezes sądu, zagaił czynności mową, która trzy godziny trwała. Dnia drugiego odczytano akt oskarżenia, w którem jednakże miejsca niektóre wymazano, jak n. p. twierdzenie, że hr. Mamiani na czele związku tego stoi. Potém przystąpiono do przesłuchania obwinionych, co cały dzień czasu zabrało; daléj zaś czynności odroczono, gdyż jednego z obżałowanych paroskyzm febry napadł. — Z listu prywatnego z Neapolu pod d. 17. Czerwca pisanego a w Corriere mercantile zamieszczonego, pokazuje się, że doniesienia o zdarzeniu nieszczęśliwem, które się tamże przytrafiło, dzienniki marsylijskie o wiele przesadziły, gdyż liczba żołnierzy, którzy pod gruzami zapadłych tam dnia 16. w skutek starości koszar śmierć znaleźli, tylko 80 wynosiła. Król w towarzystwie jednego jenerała udał się natychmiast na miejsce, gdzie się nieszczęście to wydarzyło. — Liczba ofiar nieszczęśliwych jest aż nadto dostateczną, aby sprowadzić karę zasłużoną na tych, których obowiązkiem było zawczasu przewidzieć i zapobiedz owéj scenie tragicznéj. — Korespondent dziennika des Debats w liście pisanym z Rzymu dnia 20. Czerwca, wyraża wątpliwość swoję, aby się udało w państwie papieskiem wyszukać tyle popisowych, iżby liczbę ustanowioną wojska papieskiego uzupełnić można. Rząd byłéj rzplitéj, powiada, zastósował pewien rodzaj systemu przymusowego do żebraków i tułaczy, a z wielką biedą zaledwo kilka tysięcy w Romanii urodzonych zebrał. Legie jéj składały się w stosunku 75 na 100 Włochów, którzy do państwa rzymskiego nienależeli, i z wychodzców z rozmaitych krajów włoskich. Pod Grzegorzem XVI. główny rdzeń wojska papieskiego składał się z najemnych Szwajcarów. Nabór zatem rozporządzony przez ministra wojny na trudności wielkie napotka. Powtóre, gdyby nawet odpowiednią liczbę żołnierzy znaleziono, znów się inna trudność nawija. Zkąd wziąść oficerów, którzyby to wojsko wyćwiczyli i niem dowodzili? Mają oni być sami rodacy, czy też wyłącznie cudzoziemcy, czyli nakoniec mięszanina z rodaków i cudzoziemców? Od rozwiązania kwestyi téj zawisła prawie zupełnie przyszłość armii rzymskiéj, spokojność kraju, i możebność wyprowadzenia z Rzymu wojsk francuzkich. Podług korespondencyi w Uniwers zamieszczonéj, minister wojny ma zamiar użyć oficerów zagranicznych ze wszystkich mocarstw katolickich do organizacyi wojska papieskiego.

Turyn, d. 22. Czerwca. — Rząd sardyński odpowiedział na protestacyą kardynała Antonellego przeciw prawu Siccardego, oświadczając, iż w państwach konstytucyjnych główną jest zasadą: równość wszystkich w obliczu prawa. Dziennik klerykalny Armonia został zabrany z powodu artykułu przeciw rządowi, a redaktor i wydawca odpowiedzialny dziennika przeciwnych dążności Opinione, za artykuł wymierzony przeciw duchowieństwu skazani zostali na karę więzienia i na zapłacenie kary pieniężnéj.

Toskania. — Wielki książe toskański zamianował prezesem w radzie ministeryalnéj na czas niebytności powołanego do Wiednia Baldasseroni, ministra spraw wewnętrznych, senatora Landucci. Monitor toskański powiada, że obecność prezesa ministrów w Wiedniu zostaje w styczności z obradami, które się tam odbyć mają względem udziału Toskanii w kolejach żelaznych, jakie we Włoszech urządzić zamyślają.

Donoszą z nad granicy Piemontu: »Dziś rano feldm. Radecki przybył nagle do Pawii z jenerałem Schwarzenbergiem i Benedekiem, szefem sztabu armii włoskiéj, oraz z kilkoma oficerami inżynieryi. Zaraz po przybyciu udali się ku Gravellone nieprzekraczając jednak granicy piemontskiéj. Objechali błota między Gravellone i Tessynem, następnie opatrywali granice w okolicy Margenta i Bufalora. Zdaje się, że celem tego opatrywania jest zamierzone przejście do Piemontu. Dziś także przybyły dwa bataliony do Abbiategrano, gdzie zwykle tylko bywa mały oddział żandarmeryi na załodze. Inni domyślają się, co podobniejsze do prawdy, że mają być wzmocnione granice lombardzkie ku Piemontowi; aby utrudnić przejście przez Tessyn, ma być wystawionych 14 warowni, począwszy od Sesto-Calende, aż do ujścia Tessynu. Tym sposobem możnaby bronić granic Lombardyi przez kilka dni, i dać czas zebraniu się wojsk rozproszonych. W Pawii wystawiony będzie szaniec przedmostowy, a na 200 kroków od Gravellone, zbudowany będzie most z minami i szańcami, by wstrzymać pochód nieprzyjaciela na wielkiéj drodze do Padwy. Linie obronne po obu stronach mostu już są wytknięte, i prace za dni kilka się rozpoczną. Tak pójdzie cały łańcuch warowni przez Montbellone, Berenguardo, aż do Sesto Calende«.

## Austrya.

Wiedeń, 27. Czerwca. — Miasto Wiedeń ma wkrótce wysłać deputacyą do Pesztu, która wręczy Hajnauowi dyplom obywatelstwa honorowego. — Przybyli tu minister sprawiedliwości Schmerling z Pragi, a hr. Stürmer z Triestu. — Egipskie zapalenie ócz wybuchło także pomiędzy wojskiem w Komornie, Koloszy i Peszcie; z Krakowa zaś piszą, że także się tam coś podobnego pojawia i nader spiesznie się szerzy, a lubo dotąd plaga ta egipska nieprzybrała dotąd zjadliwości niebezpiecznéj, to jednak już kilkunastu żołnierzy zaniewidziało. Epidemia owa zaczyna się także udzielać osobom cywilnym. — Poseł rossyjski, hr. Medem, którego odwołano, mocno się tu rozchorował. — Gazeta kolońska zamieszcza korespondencyą z Wiednia treści następującéj: »radość wielka w Izraelu. Cios lorda Palmerstona w izbie wyższéj uchodzi tu za wielki tryumf polityki naszéj w Anglii, niemniéj obraza posła pruskiego, a że Hassenpflug wstąpił do związku frankfurtskiego, poczytują sobie za honor nadzwyczajny. Nota hanowerska i mowa pana Pfordten przewyższają wszelkie oczekiwania. — Równocześnie Lloyd czyni uwagę, że memoryał nowy austryackiego ministra handlu w obec nowego prawa pruskiego o prasie dowodzi, że Austrya stara się jedynie o unią rzeczy prawdziwie korzystnych i pięknych, Prusy zaś ubiegają się za władzą policyjną; — jest to różnica która nieomieszka dla Austryi sympatyą wszystkich pozyskać. — Słychać, że ministerstwo oświecenia powołało do Wiednia mężów zaufania wyznania protestanckiego, aby naradzając się wspólnie także stosunki kościoła tego do państwa ustanowić. — Onegdaj wydarzyło się tu na Leopoldstadzie kilka przypadków nagłéj śmierci, symptomata przy nich zachodzące naprowadzają na domysł, iż cholera znów zaczyna się pojawiać.

Z Węgier piszą bardzo nieprzychylnie o zaprowadzeniu monopolu tabacznego, niektórzy nawet postępują tak daleko, iż twierdzą, że zniesienie komor celnych za nadto drogo okupione jest zaprowadzeniem monopolu tabacznego, i tem się jedynie pocieszają, iż są przekonani o niepodobieństwie urzeczywistnienia projektu owego. Inni znów są tego zdania, że, aby nieograniczyć nadzwyczajnie produkcyi i konsumcyi, będzie trzeba uprawę tabaki i handel nią podciągnąć pod opodatkowanie, gdyż to jest sposób jedyny, którym można skarb państwa za zniesienie monopolu wynagrodzić. W tym przypadku zaś obiecują sobie skutki znaczne tak pod względem ilości jakoteż doboru.

Peszt, 17. Czerwca. — Wczoraj wieczór o godzinie 7 min. 55. spostrzegliśmy od południowo wschodniéj strony cudownie piękne zjawisko na niebie. Była to kula ognista, która rozpalona w szybkim biegu, nakształt komety długi ogon za sobą rozpuściła. Po tym widocznym biegu, trwającym blisko półtoréj sekundy, pękła w powietrzu z dość głośnym trzaskiem i rozsypała iskry swe dokoła, które przez bardzo krótki czas widziane, jak deszcz ognisty ku ziemi spadały, gdzie jednakże natychmiast znikały z przed oczu.

Wiedeń, dn. 26. Czerwca. — Wydany dzisiaj zeszyt powszechnego dziennika praw państwa obejmuje patent cesarski, załatwiający przedstawienia Kroacko-słoweńskiego sejmu krajowego z r. 1848, a tém samém oznaczający stanowisko tych krajów wraz z kroackim nadbrzeżem i miastem Fiume, w monarchii. Wedle osnowy tego patentu, królestwa Kroacyi i Słowenii w myśl §§ 1 i 73 konstytucyi państwa w zupełnéj niezależności od Węgier, stanowią oddzielne kraje koronne, z administracyą ministerstwu państwa bezpośrednio podporządkowaną, własną reprezentacyą krajową, i równym z innemi krajami udziałem w powszechnym sejmie państwa. Właściwe tym krajom instytucye utrzymane zostają w granicach konstytucyi państwa, i jakkolwiek ministeryum upoważnione zostało w myśl §§ 87 i 120 tejże konstytucyi, do tymczasowego wprowadzenia w rzeczonych krajach urządzeń organicznych i reform, w celu spieszniejszego ugruntowania tamże stanu prawnego i uregulowania spraw publicznych, — to przecież, stanowcza organizacya takowych, wedle §§ 68 i 104 zastrzeżona została współdziałaniu sejmu krajowego. — Stanowisko i organizacya województwa serbskiego, o którem wspomina protokół sejmowy, oznaczone zostało tymczasowo patentem z dnia 18 Listopada 1849, stanowcze zaś urządzenie jego, a mianowicie postanowienie względem złączenia tego obwodu z innym krajem koronnym, nastąpi na drodze konstytucyą przepisanéj. Instytucya wojskowego Pogranicza w myśl konstytucyi utrzymaną zostaje, będzie zaś osobnym statutem w ten sposób urządzona, że kroacko słoweńska część pogranicza połączona będzie z macierzystym krajem Kroacyi i Słowenii, i wraz z nim stanowić będzie jeden obwód terytoryalny, z odrębną wszakże administracyą prowincyalno wojskową i osobną reprezentacyą. Względnie przyłączenia Dalmacyi do królestwa Kroacyi i Słowenii i jego warunków, takowe w myśl § 73 konstytucyi poddane będą obradzie deputowanych Dalmacyi i Kroacko-Słoweńskiéj kongregacyi krajowéj, za pośrednictwem władzy wykonawczéj państwa, a wypadek obrady poddany będzie sankcyi cesarskiéj. — Te są główne postanowienia ogłoszonego dzisiaj patentu.

— Wczorajszy Neuigkeits bote podaje wiadomość, że urzędowa działalność prokuratora państwa z dniem 1 Lipca rozpocznie się w całéj roz-

ciągłości, i że do niéj przejdą załatwiane dotąd przez władzę wojskową sprawy druku. Jeśli ta wiadomość jest prawdziwa, to tyle znaczy, że stan wyjątkowy jakiemu dotychczas podlegała prasa, zdjętym zostaje i zastąpionym przez powszechne prawo drukowe. Stąd też N. B. dodaje, że wszystkie dzienniki niebawem wezwane będą do złożenia przepisanych prawem kaucyj.

Wiadomość o wzięciu twierdzy Belgradzicy przez bulgarskich powstańców okazała się przedwczesną. Powstańcy uderzyli wprawdzie na tę twierdzę, ale zostali na głowę pobici, a wódź ich, niejaki Rasza, dostał się w niewolę.

Gazeta niemiecko-czeska pisze z Wiednia: «Zdaje się, że niebezpieczeństwo publikacyi nowego prawa o druku, zawieszającego tymczasowo działalność sądów przysięgłych, w sprawach o przestępstwa drukowe, już przeminęło, albo przynajmniéj zostało odrzuconém. Na jedném z ostatnich posiedzeń rady ministrów, projekt ten raz jeszcze wyszedł na stół, ale większość oświadczyła się za odłożeniem go na późniéj, gdy w obec dzisiejszego stanowiska względem Prus, byłoby krokiem niepolitycznėm z nim występować.

Piszą z Preszburga: »Wielkie tu zadowolenie sprawiła wiadomość, że węgierscy urzędnicy mają nosić mundury narodowe, złożone z zielonego attyli z złotemi sznurami, kołpaka na głowie i pałasza w miejsce szpady. Gdzieindziéj byłoby może rzeczą obojętną, w jakim ubiorze sędzia wyrok wydaje, ale inaczéj jest w Węgrzech, gdzie do narodowego stroju tak wielką przywięzują wartość.

Zawarta między Austryą, Prusami i innemi państwy niemieckiemi konwencya pocztowa, na dniu 22 Kwietnia b. r. sankcyonowana, z dniem 1szym Lipca wchodzi w wykonanie.

W skutek ciągle nadchodzących z Tryestu skarg z powodu przemytnictwa, postanowiło ministeryum handlu z porozumieniem się z panem ministrem finansów zwołać dla naradzenia się w téj mierze komissyę. Składać się ma ona z deputowanych dyrekcyi finansowéj kraju, centralnéj zwierzchności morskiéj, z rady gminy, austr. Lloyda i należących do zatoki Tryestyńskiéj urzędników, tudzież z niektórych dystryktów nadmorskich i ziemstw w Istryi, daléj z izby handlowéj wiedeńskiéj i niższo-austryackiego stowarzyszenia rzemiósł. Komissya ta zebrać się ma w najbliższym czasie w Tryeście, a ogólnem jéj kierowaniem zajmie się namiestnik i prezydent dalmatyńskiéj dyrekcyi finansowéj, hrabia Wimpffen, w szczegółach zaś centralna zwierzchność morska. Zresztą zamierzano już przed kilkoma laty przedsięwziąć odpowiednie w téj mierze środki, które wszelakoż dla niezgodności zdań nie mogły przyjść do skutku, lub o których praktyczności powątpiewano. — Teraz poruszone będą zapewne kwestye względem ograniczenia obrębu tryestyńskiego portu wolnego, włączenia Istryi do powszechnego okręgu cłowego, dozorowania żeglugi nadbrzeżnéj, i względem ściślejszego zastósowania przepisów morskich i cłowych. Jakoż i opinia publiczna niedokładnie potąd o tych rzeczach sądząca, może być za bliższem przez komissyę dotknięciem pomienionych kwestyi sprostowana.

Zagrzeb. — Jellaczica przyjmowano tu jakby jakiego księcia panującego. Obecność jego ma być rękojmią spełnienia od dawna upragnionych życzeń ludu serbskiego. Lubo w nocy przyjechał i naprzód polecenie nadesłał, aby z powodu przyjazdu jego żadnych uroczystości niewyprawiano, przyjaciele jego poczynili jednak co się dało na przywitanie jego. Gazeta tutajsza poświęca mu nawet prawdziwy hymn hołdu. Wyjeżdżając z Wiednia przy pożegnaniu odebrał z rąk cesarza krzyż zasługi wojskowéj, a od miasta prawo obywatelstwa honorowego.

Zagrabie, dnia 18. Czerwca. — Wczoraj odbyło się tu zgromadzenie członków wszystkich istniejących tu towarzystw w celu połączenia się w jedno towarzystwo wielkie. Opat i kanonik Vukovic zagaił posiedzenie przemową, w któréj wykazał początek rozmaitych towarzystw narodowych, dowodząc przytem konieczność zlania ich w jedno; potem odczytano rozpoczęte już w téj mierze umowy, z których się okazało, że tak rada banalna jakoteż Ban uznali konieczność tego połączenia, i że ostatni pod względem potrzebnego do utrzymania towarzystw wsparcia oświadczył, iż przed zwołaniem sejmu nic stanowczego w téj mierze uchwalić niemoże, lecz że potrzebne ku temu prace wstępne za porozumieniem się z wszystkiemi towarzystwami załatwiane być mają.

## Galicya.

Wadowice, dn. 7. Czerwca. — W c. k. siódméj wojskowéj sekcyi indagacyjnéj w Wadowicach ukarano dnia 6. Czerwca 1850. następujące indywidua za ukrycie broni:

Andrzej Czyszon, rodem z Skomielny białéj, dominium Łękownia, w obwodzie wadowickim w Galicyi, mający lat 30, katolik, żonaty, bezdzietny, pastuch w Skomielnie, skazany został na czternastodniowy areszt w sztokhauzie w łańcuszkach. Józef Szczygieł, rodem z Szlesowic, dominium tegoż samego nazwiska, w obwodzie wadowickim w Galicyi, mający lat 50, katolik, żonaty i gospodarz na gruncie, ojciec siedmiorga dzieci, na trzytygodniowy areszt w sztokhauzie w łańcuszkach. Jan Oleś, rodem z Makowa, dominium tego samego nazwiska, w obwodzie wadowickim w Galicyi, mający lat 50, katolik, żonaty, bezdzietny i dozórca drogowy w Okrajniku, Piotr Nowak, rodem z Kory, dominium tego samego nazwiska, w obwodzie wadowickim w Galicyi, mający lat 30, katolik, żonaty, ojciec czworga dzieci, wyrobnik; Józef Odrywaty, mający lat 50, żonaty, bezdzietny, nakoniec Michał i Andrzéj Jurzyn, pierwszy mający lat 55, drugi 70, wszyscy katolicy i gospodarze na gruncie we wsi Juszczynie, dominium Makow, w obwodzie wadowickim w Galicyi na czterotygodniowy areszt w sztokhausie w łańcuszkach.

## Turcya.

W jednym z ostatnich numerów »la Pologne« znajdujemy ustęp następujący, dotyczący wychodźców chrześciańskich w Turcyi:

»Cała polityka Abdul Medzida nosi bardziéj niż kiedykolwiek piętno szlachetnéj i przewidującéj zarazem ludzkości. Od czasu, jak potrafił zapewnić tak świetny tryumf zasadzie nienaruszalności ziemi sobie podległéj, a to na korzyść najbardziéj skompromitowanych wychodźców, wygnańcy całéj Europy licznie do Turcyi przybywają. Wielka z nich liczba, zachęcona dzisiejszym stanem chrześciaństwa, posuwa słabość swoję aż do przyjęcia wiary mahometańskiéj. Przyczyniają się także nie mało do tego przyjazne względy, z jakiemi są odstępcy przyjmowani i uraczani we wszystkich bogatych domach tureckich, jako musafirowie czyli goście, skoro tylko objawią zamiar przejścia do islamizmu. Wymieniają w téj chwili dwa tysiące przeszło tych renegatów, którzy pysznie odziani, paradują po ulicach Konstantynopola, usiłując naśladować sposób wzięcia się i obyczaje muzułmańskie, a których lud prosty czci, jakoby świętych. Koran bowiem stanowi, że wszelkie grzechy dawniejsze przebaczają się nowowiercowi, aż do dnia przypuszczenia go do meczetu i przyjęcia w grono prawowiernych. Mania odstępstwa, która od niejakiego czasu opanowała Włochów i Madziarów, tak daleko dochodzi, że jeżeli inna nie zajdzie przeszkoda, ci renegaci będą niezadługo w stanie utworzenia małéj armii.«

### *Kronika osobista.*

Poznań, 2. Lipca. (Dz. urzęd. Nr. 27.) — Dr. Streich lekarz praktyczny i chirurg przeniósł się z Wolsztyna do Nowegotomyśla. — Aptekarz drugiéj klassy Fr. Wilh. Alex. Jänicke prowizorem w aptece Veigla w Szamotułach ustanowiony i przysięgą zobowiązany został.



ZAPOZEW EDYKTALNY.

Nad pozostałością zmarłego dnia 17. Lutego 1849. roku tutejszego Sekretarza Sądu Ziemsko-miejskiego Felixa Kulczyńskiego otworzonym został process spadkowo likwidacyjny.

Do zameldowania wszelkich pretensyj wyznaczyliśmy termin na dzień 9. Stycznia 1851. zrana o godzinie 10téj przed Ur. Assessorem Welst w izbie naszéj instrukcyjnéj pod Nr. 13.

Kto się w tym terminie nie zgłosi, zostanie z swémi prawami mogącémi mieć pierwszeństwo, jako też z swemi pretensyami oddalony, i tylko do tego przekazany, co po zaspokojeniu zgłoszonych się wierzycieli z massy pozostanie.

Poznań, dnia 18. Maja 1850. r.

Król. Sąd powiatowy. Wydział I. spraw cywilnych.

SPRZEDAŻ KONIECZNA.

*Królewski Sąd powiatowy w Gnieźnie.*

Wieś szlachecka Gulczewo do Jana i Barbary Kamińskich małżonków należąca, oszacowana na 78461 Tal. 7 sgr. 5 fen. wedle taxy, mogącéj być przejrzanéj wraz z wykazem hypotecznym i warunkami w Registraturze, ma być dnia 24. Października 1850. przed południem o godzinie 11stéj w miejscu zwykłém posiedzeń sądowém sprzedana.

Aukcya koni w Królewskiéj zarodowéj stadninie w Sierakowie.

Dnia 12. Sierpnia r. b. przed południem o godzinie 10. odbędzie się w tutejszéj Król. zarodowéj stadninie drogą licytacyi *in plus* sprzedaż wybrakowanych kilku ogierów i niektórych młodych koni tutejszéj chodowli za złożeniem zaraz gotowizną zapłaty w grubéj pruskiéj monecie.

Dnia poprzedzającego bliższe warunki przeczytać a konie na przedaż przeznaczone w tutejszéj masztalarni widzieć można.

Sierakow, dnia 16. Czerwca 1850.

*Król. Pruski prowincyalny Poznański urząd stadniny zarodowéj.*



| *Kurs giełdy Berlińsk.* Dnia 2. Lipca 1850 | Stopa prC. | Na pr. kurant papierami. | Na pr. kurant gotowizna. |
|---|---|---|---|
| Pożyczka rządowa dobrowolna | 5 | $106\frac{1}{2}$ | 106 |
| Obligi długu skarbowego . . | $3\frac{1}{2}$ | $86\frac{3}{4}$ | $85\frac{3}{4}$ |
| Obligi premiów handlu morsk. | — | — | 103 |
| Obligi Marchii Elekt. i Nowéj | $3\frac{1}{2}$ | — | $83\frac{3}{4}$ |
| Obligi miasta Berlina . . . . . | 5 | $104\frac{1}{4}$ | $103\frac{3}{4}$ |
| Listy zastawne Pruss. Zachod. | $3\frac{1}{2}$ | — | $89\frac{3}{4}$ |
| » » W. X. Poznańsk. | 4 | — | $100\frac{1}{4}$ |
| » » dito nowe | $3\frac{1}{2}$ | 91 | $90\frac{1}{3}$ |
| » » Pruss. Wschod. | $3\frac{1}{2}$ | — | $92\frac{1}{2}$ |
| » » Pomorskie. . . | $3\frac{1}{2}$ | $95\frac{3}{4}$ | — |
| » » March. Elek. i N. | $3\frac{1}{2}$ | 96 | — |
| » » Szląskie . . . | $3\frac{1}{2}$ | — | 95 |
| Frydrychsdory . . . . . . . . | — | $13\frac{7}{12}$ | $13\frac{1}{12}$ |
| Inne monety złote po 5 tal. . | — | $12\frac{1}{4}$ | $12\frac{3}{4}$ |
| Dr. żel. Starogrod-Poznańskiéj | $3\frac{1}{2}$ | $82\frac{1}{4}$ | $82\frac{1}{4}$ |